

THE EUROPEAN ASSOCIATION OF PEDAGOGUES AND PSYCHOLOGISTS "SCIENCE"

УДК 616-093.75+614.253.52

TECHNOLOGY USING INTERACTIVE LEARNING AS A MEANS OF REALIZATION OF PERSONALITY ORIENTED EDUCATION

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Khomko O.Y.

MD, PhD, Assoc. Professor,
Department of Nursing and Higher Nursing Education
Higher educational establishment Ukraine state
«Bukovinian State Medical University», Ukraine.
E-mail: Homko.oleg@bsmu.edu.ua

Sydorchuk R.I.

MD, PhD, FNYAM, MESVS, MEDS, MIScAB, MIDS,
Professor at the Department of General Surgery
Higher educational establishment Ukraine state
«Bukovinian State Medical University», Ukraine.
E-mail: rsydorchuk@ukr.net

Kyzuk F.V.

PhD, Deputy Director for Academic work
Chernivtsi Medical College,
Higher educational establishment Ukraine state
«Bukovinian State Medical University», Ukraine.
E-mail: Chern_medcollege@ukr.net

Piddubna P.I.

Chernivtsi Medical College,
Higher educational establishment Ukraine state
«Bukovinian State Medical University», Ukraine.
E-mail: yura.pelepets@yahoo.com

Pelepets Y.O.

Chernivtsi Medical College,
Higher educational establishment Ukraine state
«Bukovinian State Medical University», Ukraine.
E-mail: opelepets@ya.ru

Хомко О.Й.

Кандидат медичних наук, доцент кафедри догляду за хворими та вищої медсестринської освіти
ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», Україна
E-mail: Homko.oleg@bsmu.edu.ua

Сидорчук Р.І.

Доктор медичних наук, професор кафедри загальної хірургії
ВДНЗ України
«Буковинський державний медичний університет», Україна
E-mail: rsydorchuk@ukr.net

Кузик Ф.В.

Кандидат медичних наук, заступник директора з навчальної роботи
Чернівецького медичного коледжу БДМУ,
ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», Україна
E-mail: Chern_medcollege@ukr.net

Піддубна П.І.

Чернівецький медичний коледж,
ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», Україна
E-mail: yura.pelepets@yahoo.com

Пелепець Ю.О.

Чернівецький медичний коледж,
ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», Україна
E-mail: opelepets@ya.ru

Resume. The problem of development of palliative and hospice care in Ukraine is discussed in the article. The possible ways of development of this direction of medicine are examined, steps are offered on the decision of unsolved tasks in Ukraine as one of the component in patient's rights protection which guess decrease of patient's suffering and improvement of their final stage of life.

Key words: hospice, palliative care, medical education.

Резюме. Висвітлюється питання розвитку паліативної і хоспісної допомоги в Україні, взаємозв'язок зі змінами медичної освіти. Розглядаються можливі шляхи розвитку цього напрямку медицини, пропонуються кроки по розв'язанню не вирішених завдань. Паліативної допомоги на Україні, як одного з компонентів захисту прав пацієнтів, який передбачає зменшення страждання пацієнтів і поліпшення якості їх фінальної стадії життя.

Ключові слова: хоспіс, паліативна допомога, медична освіта.

Вступ. Народження, хвороба, втрата і смерть, на жаль є невід'ємними частинами людського життя. Паліативна допомога важлива складова частина допомоги, яка повинна надаватись тим, хто її потребує. Вона полягає у наданні активної допомоги пацієнтам з прогресуючими захворюваннями на пізніх стадіях розвитку, визначальним моментом якої є психологічна, соціальна і духовна підтримка. Основною метою надання допомоги є забезпечення якнайкращої якості життя для кожного пацієнта і його сім'ї.

Хоча не завжди можливо продовжити життя пацієнта, але необхідно покращити якість його фінальної стадії життя. У багатьох країнах визнана необхідність надання паліативної допомоги. Розрахунки по-

казали, що в подальші 10-15 років очікується збільшення потреби в паліативній допомозі на 20%, якщо приймати до уваги тільки потреби немолодого населення [13, 6-28].

За характеристикою медико-демографічної ситуації, Україна належить до демографічно старих країн світу [1, 7-16; 9, 23-24; 12, 126-129]. Окрім того, у загальній структурі захворюваності постійно зростає частка інвалідизуючих хвороб, які супроводжуються стійкою втратою працездатності. Тому питання розвитку системи надання паліативної допомоги населенню набуває все більшого значення [8, 48-54; 2, 93-106, 10, 86-88].

Відповідно до сучасних міжнародних підходів та концепцій, паліа-

тивна медицина повинна бути невід’ємною, інтегрованою складовою медичного об’слуговування та соціальної опіки. Декларація ВООЗ (1990) та Барселонська декларація (1996) закликають усі держави світу включити паліативну допомогу в структуру національних систем охорони здоров’я [11, 18-24; 12, 126-129].

Основна частина.

Паліативна допомога - це підхід, який дозволяє покращити якість життя пацієнтів із невиліковними захворюваннями та допомогти членам їхніх родин шляхом запобігання та полегшення страждань невиліковно хворої людини (визначення ВООЗ, 2002 р.). Головною метою паліативної допомоги є підтримка якості життя у його фінальній стадії, максимальне полегшення фізичних і моральних страждань пацієнта та його близьких, а також збереження людської гідності пацієнта. Паліативну допомогу можна надавати разом із допомогою, спрямованою на одужання, але її мета не вилікування, а піклування [12, 126-129].

Згідно визначення ВООЗ, завданнями паліативної допомоги є:

- забезпечення полегшення від болю та інших болісних симптомів;
- затвердження життя і розглядає смерть як нормальний процес;
- паліативна допомога не має наміру ні прискорити, ні відстрочити смерть;
- об’єднання психологічних та духовних аспектів догляду за пацієнтом;
- система підтримки, щоб допомогти пацієнтам жити так активно, як можна до смерті;
- система підтримки, щоб допомогти сім’ї справитися під час хвороби пацієнтів і у власному втрати;
- використання командного підходу до задоволення потреб пацієнтів і їх сімей, у тому числі тяжкої втрати, якщо це зазначено;
- підвищення якості життя;
- позитивний вплив на перебіг хвороби;
- застосування на початку перебігу хвороби, в поєднанні з іншими методами лікування, які призначені, щоб продовжити життя, наприклад, хіміотерапія або променева терапія.[21, 1]

У всьому світі спостерігається тенденція до збільшення кількості хворих з поширеними формами злоякісних новоутворень. За даними Всесвітньої організації охорони здоров’я, щоденно у світі від болю страждає 3,5 мільйона онкохворих [8, 48-54, 9, 34-38, 10, 86-88]. Кожного року майже півмільйона осіб в Україні можуть потребувати послуг паліативної допомоги для полегшення симптомів хвороб, що загрожують життю [7, 4-9; 12, 126-129].

Паліативна допомога - це комплекс медичних, соціальних, психологічних та духовних заходів, спрямованих на поліпшення якості життя пацієнтів, які мають невиліковну хворобу та обмежений прогноз життя, а також членів їхніх сімей. Головні завдання паліативної допомоги - позбавлення від болю, усунення або зменшення розладів життєдіяльності та інших тяжких проявів хвороби, а також догляд, психологічна, соціальна та духовна допомога пацієнту та його рідним як в умовах спеціалізованого медично-соціального закладу - хоспісу, так і вдома [4, 7-9; 6, 23-31; 12, 126-129; 17, 483-485, 19, 486-493].

Саме тому паліативна допомога є важливою складовою системи охорони здоров’я та соціального захисту громадян України, вона забезпечує реалізацію прав людини на гідне завершення життя та максимальне зменшення болю і страждань.

Хоспіси вкрай необхідні Україні, якщо ми вважаємо себе культурним суспільством, гідним бути інтегрованим в Європейський союз. Не треба бути великим психологом, щоб передбачити відповідь на питання: “Яку смерть собі може вибрати людина?” – легку, безболісну, швидку, в колі

своїх рідних та близьких. Ніхто не побажає собі мук. За наявності вибору будь-хто також віддає перевагу б в хвилину смерті підтримці друзів і близьких, а не анонімну смерть в галасливій лікарняній палаті серед буденної суєти чужих проблем. Вмираючий зазвичай не боїться смерті, він боїться самоти, продовження агонії і дискомфорту термінального стану. Але багаторічний досвід будь-якого медика показує жорстоку реальність. Те, чого людина більше всього боїться, то вона за іронією долі і отримує. Відсутність організації допомоги вмираючим хворим призводить до того, що багато хворих, особливо онкологічних, випробовують болісні страждання незалежно від того, чи знаходяться вони удома або в стаціонарі. [8, 48-54, 5, 12-34].

Тому актуальною проблемою на сьогодні є запровадження навчальних програм підготовки фахівців з паліативної допомоги, що є запорукою зміни ситуації у сфері охорони здоров’я щодо надання паліативної допомоги, оскільки велика частина медперсоналу не може надати кваліфікованої допомоги таким пацієнтам у зв’язку з тим, що питання паліативного лікування і догляду за термінальними хворими не включені в курс навчання ні лікарів, ні медсестер [12, 126-129; 15, 102-104]. Викладання питань організації паліативної та хоспісної допомоги необхідне для вивчення не лише наявних проблем, а й етичних принципів паліативної допомоги, історії хоспісного руху, питань якості життя інкурабельних хворих і їхніх родичів. Знання, набуті на практичних і семінарських заняттях та висвітлені в лекційному матеріалі, дозволяють забезпечити наступність між лікувально-профілактичними закладами охорони здоров’я і закладами соціального захисту населення, брати участь у проведенні медично-соціальної реабілітації, поліпшити якість надання медичної допомоги інкурабельним хворим в амбулаторно-поліклінічних умовах, а також приділити увагу різноманітним аспектам психологічної підтримки родичів хворих із тяжкими прогресуючими захворюваннями [4, 7-9; 12, 126-129; 16, 494-499; 20, 80].

Вирішення цієї проблеми лежить в завданні створення в нашій країні мережі хоспісів. Причому здійснення цієї допомоги не обмежуватиметься тільки стаціонаром. Хоспіс – це шлях до позбавлення від страху перед стражданнями, супутніми смерті, шлях до сприйняття її як природного продовження життя. Трагізм смерті можна і потрібно полегшити турботою і увагою всього суспільства, якому людина служила і віддала своє життя. Паліативна і хоспісна допомога роблять перші кроки в країнах Центральної і Східної Європи та СНД. Однак, існує безліч перешкод на шляху її створення і розвитку, які необхідно подолати.

Серед них – недостатньо розвинуті структури, що надають паліативну допомогу в цих країнах. За деяким винятком ці служби недостатньо оснащені устаткуванням і не укомплектовані належним чином кваліфікованим медичним персоналом. Недоліки у підготовці персоналу для таких установ, на нашу думку, обумовлені наступними причинами [14, 98-112]:

- у навчальних медичних закладах недостатня увага надається питанням паліативної допомоги і допомоги в останні роки життя;
- недостатньо розглядаються питання лікування і зняття болювого синдрому у важкохворих;
- недостатня наукова розробка проблем паліативної допомоги і як наслідок слабе висвітлення цих питань у навчальних посібниках і підручниках;
- високі ціни на спеціалізовану медичну літературу, обумовлені високою вартістю перекладу і друку та невеликими тиражами;
- недостатнє знання іноземних мов нашими спеціалістами і високі ціни на відвідування наукових форумів, що проводяться за кордоном, практично унеможливають їх спілкування з іноземними колегами і знайомство з досвідом організації паліативної допомоги за межами

України.

Крім того, населення і медична громадськість України не готові визнати необхідність розвитку паліативної допомоги і допомоги фінальної стадії життя. Засоби масової інформації практично ігнорують розгляд надзвичайно важливих питань надання паліативної допомоги населенню та розвиток хоспісів в державі [9, 34-38].

Основні зусилля медпрацівників зосереджені на лікуванні основного захворювання за будь-яку ціну. Незначна кількість медпрацівників хочуть працювати у сфері паліативної допомоги, оскільки престиж цієї роботи низький в порівнянні з іншими медичними спеціальностями, а заробітна платня медсестер нижча за реальний прожитковий мінімум. Катастрофічна нестача коштів і нерациональне фінансування впродовж багатьох років, обмежені бюджети і недостатнє бажання витратити гроші на паліативну допомогу і допомогу фінальної стадії життя з боку керівників охорони здоров'я і політиків викликають все більший занепад цієї галузі медицини [13, 6-28].

На нашу думку, для покращання стану паліативної допомоги в Україні потрібно зробити наступні кроки:

- впровадити національну програму розвитку хоспісної та паліативної допомоги;
- розробити стандарти паліативної допомоги, використовуючи світовий досвід;
- навчальна дисципліна «Паліативна медицина» повинна бути офіційно включена в програми навчання студентів навчальних закладів, що здійснюють підготовку медичних фахівців всіх напрямів підготовки, як в період додипломної освіти, так і на післядипломному етапі;
- підготувати навчально-методичну літературу з паліативної

медицини використовуючи передовий досвід країн, в яких цей напрям медицини досяг значного рівня;

- відродити спільними зусиллями традиції добродійних фондів за кордоном і некомерційних організацій усередині країни;
- змінити ставлення суспільства до паліативної допомоги і допомоги фінальної стадії життя шляхом відповідної освіти і кропіткої роботи, а також регулярного висвітлення цих проблем засобами масової інформації;
- служби хоспісної і паліативної допомоги повинні стати невід'ємною складовою частиною системи охорони здоров'я і фінансуватися із державного бюджету в повному обсязі;
- фінансування хоспісів можливе також за рахунок коштів страхових компаній, благодійних організацій і фондів;
- всі основні лікарські засоби, які використовуються в паліативній медицині, повинні бути безкоштовними і доступні для всіх хворих.

Висновок.

1. Розвиток та широке впровадження паліативної та хоспісної допомоги в Україні потребує суттєвих адекватних змін у системі додипломної та післядипломної підготовки медичних фахівців.

2. Стан медичної освіти з питань паліативної допомоги вимагає активного вдосконалювання системи підготовки з паліативної та хоспісної допомоги на різних етапах підготовки фахівців всіх медичних спеціальностей.

3. Необхідно створити належні умови для набуття і удосконалення практичних навичок надання паліативної та хоспісної допомоги, безперервного підвищення кваліфікації фахівців для первинної паліативної допомоги та для закладів спеціалізованої паліативної і хоспісної медицини.

Література:

1. *Айстраханов Д.Д.* Загальний огляд медико-демографічної ситуації та аналіз тенденцій у сфері охорони здоров'я за останні п'ять років (2002-2006 рр.) / Д. Д. Айстраханов, М. В. Банчук, І. І. Волинкін та ін. // Україна. Здоров'я нації: науково-практичне видання. - К.: Видавництво "Експерт", 2007. - С. 7-16. р)
2. *Безруков В. В.* Проблеми здоров'я літніх людей та забезпечення їм медичної допомоги в Україні / В.В. Безруков, Н.В. Вержиковська, В.В. Чайковська // Журнал АМН України. - 2000. - №1. - С. 93-106.
3. *Бобров О.Е.* Лечение болевого синдрома в онкологии / О.Е. Бобров, Л.Н. Брышдинов, А. В. Кравченко и др. // - Ровно, 2003. 196 с.
4. *Боднар Г.* Паліативна медицина : організаційні і педагогічні аспекти / Г. Боднар, І. Вітенко, А. Попович та ін. // Медична освіта. - 2003. - №2. - С. 7-9.
5. *Боднар Г.В.* Паліативна медична допомога / Г.В. Боднар, І.С. Вітенко, О.Ю. Попович : Донецьк, 2003. – 110 с.
6. *Бондар, Г.В.* Паліативна медична допомога: навч. посіб. для студ. V-VI курсів, лікарів-інтернів та сімейн. лікарів / Г.В. Бондар, І.С. Вітенко, О.Ю. Попович. - Донецьк : - 2004. - 80 с. –
7. *Губський Ю. І.* Розвиток паліативної допомоги в Україні : перешкоди та перспективи / Ю.І. Губський // Доповідь Президента Всеукраїнської ради захисту прав та безпеки пацієнтів на засіданні Президії Міжнародного благодійного фонду "Відродження". - 20.10.2003 р.
8. *Дячук Д.* Організаційні підходи до надання паліативної медичної допомоги інкурабельним онкологічним хворим / Д. Дячук // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. - 2003. - №9 2. - С. 48-54.
9. *Лапотников В.* Паллиативная помощь / В. Лапотников // Новые Санкт-Петербургские врачебные ведомости. 2003. - № 1. - С. 34-38.
10. *Москвяк Є.Й.* Організаційні проблеми надання допомоги інкурабельним хворим / Є. Й. Москвяк // Врачебное дело. - 2007. - №4. - С. 86-88.
11. *Новиков Г. А.* Паллиативная помощь онкологическим больным / Г. А. Новиков, В. И. Чиссов (ред.). // - М.: ООД: Медицина за качество жизни, 2006. - 192 с.
12. *Рєга Н.І.* Проблеми та перспективи викладання паліативної допомоги на етапі підготовки магістрів медсестринства / Н.І. Рєга. //Медична освіта, 2012 №4, с. 126-129.
13. Решения IV Конгресса с международным участием "Паллиативная медицина и реабилитация в здравоохранении" (21-28 апреля 2002 года Алания) // Паллиативная медицина и реабилитация. – 2002. – №2-3. – С. 6-28.
14. Решения VI Конгресса с международным участием "Паллиативная медицина и реабилитация в здравоохранении" // Паллиативная медицина и реабилитация. – 2004. – №2-3. – С. 6-128.

15. Сидорчук Р.І. Стан паліативної допомоги в Україні та медсестринська освіта / Р.І. Сидорчук, О.Й. Хомко, О.А.Рудек та ін. // Медична освіта. - 2008. - № 2. - С. 102-104.
16. Brennan F. Palliative Care as an International Human Right / F. Brennan // J. Pain Symptom Management. - 2007. - Vol. 33, (5). - P. 494-499. (16, 494-499)
17. Calteway M. Advancing Palliative Care: The Public Health Perspective. Foreword / M. Calteway, F. D. Ferris // J. Pain Symptom Management. - 2007. - Vol. 33, (5). - P 483-485.
18. Gubsky Yu. Opieka paliatywna na Ukrainie: osiagniecia i perspektywy. /Yu. Gubsky, W. Serdiuk, S. Martyniuk-Gres, A. Tsarenko, A. Wolf// Clinical and Experimental Letters. - 2007. - Vol. 48, Suppl. B. P. 23-24.
19. Stjernsward J. The Public Health Strategy for Palliative Care / J. Stjernsward, K. M. Foley, F. D. Ferris // J. Pain Symptom Management. - 2007. - Vol. 33, (5). - P. 486-493.
20. Tsarenko A. Improving of palliative care specialists' training in Ukraine / A. Tsarenko, V Serdiuk, S. Martyniuk-Gres, L. Shkoba // Palliative Care in Different Cultures. The 2nd International Conference in Palliative Care. Eilat, Israel, 2008, p. 80.
21. WHO Definition of Palliative Care [Електронний ресурс] / <http://www.who.int/cancer/palliative/definition/en/>

УДК 378.046-021.64:614.253.4

ANALYSIS PROFESSIONAL SKILLS GRADUATES IN THE DIRECTION OF «LABORATORY DIAGNOSIS» EQL «BACHELOR»

АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗА НАПРЯМОМ ПІДГОТОВКИ «ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА» ОКР - «БАКАЛАВР»

Karateieva S.Y.

MD, PhD, Assoc. Professor,
Department of Nursing and Higher Nursing Education
Higher educational establishment Ukraine state
«Bukovinian State Medical University», Ukraine.
E-mail: Karatsveta@gmail.com

Khomko O.Y.

MD, PhD, Assoc. Professor,
Department of Nursing and Higher Nursing Education
Higher educational establishment Ukraine state
«Bukovinian State Medical University», Ukraine.
E-mail: Homko.oleg@bsmu.edu.ua

Sydorchuk R.I.

MD, PhD, FNYAM, MESVS, MEDS, MIScAB, MIDS,
Professor of surgery, Department of general surgery,
Higher educational establishment Ukraine state
«Bukovinian State Medical University», Ukraine.
E-mail: rsydorchuk@ukr.net

Grodetskyi V.K.

PhD in surgery, Assoc. Professor,
Department of surgery and Urology Department,
Higher educational establishment Ukraine state
«Bukovinian State Medical University», Ukraine.
E-mail: valentin.g75@mail.ru

Dutka I.I.

Assistant, Department of Nursing and Higher Nursing Education,
Higher educational establishment Ukraine state
«Bukovinian State Medical University», Ukraine.
E-mail: dutka86@mail.ua

Каратєєва С.Ю.

Кандидат медичних наук, доцент
кафедри догляду за хворими та вищої медсестринської освіти
ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Україна
E-mail: Karatsveta@gmail.com

Хомко О.І.

Кандидат медичних наук, доцент
кафедри догляду за хворими та вищої
медсестринської освіти
ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет»,
Україна

Сидорчук Р.І.

Доктор медичних наук, професор,
професор кафедри загальної хірургії
ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет»,
Україна
E-mail: rsydorchuk@ukr.net

Гродецький В.К.

Кандидат медичних наук,
доцент кафедри хірургії та урології
ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет»,
Україна
E-mail: valentin.g75@mail.ru

Дутка І.І.

асистент кафедри догляду за хворими та
вищої медсестринської освіти
ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет»,
Україна

Summary: In the article the analysis of indicators of success during the state certification of the direction of «Laboratory diagnosis», educational qualification – «Bachelor» in Higher educational establishment Ukraine state «Bukovinian State